

ESG - populær farsott som snart går over?

ESG, bærekraft, taksonomi leser vi overalt nå for tiden. Men hva er nå det? Hvorfor snakker vi om dette rundt kommuner?

INGEN PLANET B

Det er synd å si det, men vi har ingen planet b. Alle er enige: Vi bruker mer ressurser enn verden har. Vi bruker i snitt 1,6 jordkloder for å møte etterspørselen til oss i verden, og det sier seg selv at det er ikke bærekraftig for framtidige generasjoner.

Historisk økonomi har vært å ha økonomisk vekst for å få det bedre og heve levestandarden.

Begreper som lineær økonomi, resirkulær økonomi og sirkulær økonomi brukes.

Lineær økonomi er at vi henter ressurser, lager det til produkter vi bruker til det blir søppel. Resirkulær økonomi er der vi nå, vi resirkulerer ressurser til en viss grad før det blir søppel.

Sirkulær økonomi handler om at vi ikke skal ende opp med avfall. Ressursene skal sirkuleres, på samme måte som naturen. Men da må vi aller viktigst lære oss mennesker å bruke mindre ressurser. Vi kan ikke handle klær like mye som vi har gjort, vi kan ikke bygge nye skolebygg og sykehjem bare fordi det ikke er tatt vare på de siste 40 årene, vi kan ikke kaste så mye mat, vi kan ikke kjøpe nye kontorstoler bare fordi noen er ødelagt.

- Økonomisk vekst har jo historisk sett vært i samsvar med økt Co2 utslipp.
- Vi har for lite vann, og mennesker må flytte innen 2030.
- Vi har for lite mat, og det hjelper ikke at vi kaster altfor store mengder mat.
- Vi merker temperaturer øker.
- Naturkriser som flom og skogbranner skjer i økende grad.
- Mindre snø (for en nordlending som har opplevd 2 meter snø seint i april, er det kanskje fint med litt mindre mengder snø, selv om det globalt er faresignal)

Hva må vi gjøre? For alle vet at vi mennesker må gjøre noe i dag. Helst i går.

FNS BÆREKRAFTSMÅL

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikheter og stoppe klimaendringene innen 2030.

Målene er:

1. Utrydde fattigdom
2. Utrydde sult
3. God helse og livskvalitet
4. God utdanning
5. Likestilling mellom kjønnene
6. Rent vann og gode sanitærforhold
7. Ren energi til alle
8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
9. Industri, innovasjon og infrastruktur
10. Mindre ulikhet
11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn
12. Ansvarlig forbruk og produksjon
13. Stoppe klimaendringene
14. Livet i havet
15. Livet på land
16. Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
17. Samarbeid for å nå målene

Det er ikke små oppgaver FN har satt seg, og det krever at alle mann, kvinner, bedrifter, stater og kommuner bretter opp armene.

Næringsminister Jan Christian Vestre fortalte på årskonferansen til Kommunalbanken april 2022, at etter alle bedriftsbesøkene han hadde gjort høsten 2021 og våren 2022, var de aller fleste bedriftene klar. De ventet bare på klarsignal og tilrettelegging fra myndighetene. Det trur undertegnende på.

ESG

Derfor må verden gjøre noen endringer, og finansverden har fått ESG. Fordi kapital har makt. Dermed kan finansmarkedet bestemme hvem som skal få pengene, og hvordan de skal investeres.

Litt innføring først om disse bokstavene.

E står for *miljø*. Det vil si:

- Klimaendringer og klimagassutslipp
- Vannhåndtering
- Energieffektivisering
- Avfallshåndtering
- Forurensning av vann, luft og jord
- Avskoging og arealbruk

S står for *sosiale* forhold som:

- Menneskerettigheter
- Barns rettigheter
- Arbeidstakerrettigheter
- Datasikkerhet og personvern
- Leverandørkjedeledelse
- Produktsikkerhet og kvalitet

G står for *eierstyring*. Det vil si:

- Korrupsjon
- Styresammensetning
- Lederavlønning
- Emisjonsfullmakter
- Uavhengighet
- Skatt
- Likestilling og mangfold

ESG gjør at selskaper og sektorer kan ekskluderes. Sektorer og selskaper som gjør det bra vil belønnes. Kommuner kan for eksempel ha aktivt eierskap med selskaper og påvirke strategien deres. Det kan være at det investeres i selskapet som har fokus på ren teknologi, fornybar energi, bærekraftig skogbruk eller menneskerettigheter.

Illustrasjon: Bly

FNs BÆREKRAFTSMÅL

1 UTRYDDE FATTIGDOM 	2 UTRYDDE SULT 	3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET 	4 GOD UTDANNING 	5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE 	6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD
7 REN ENERGI TIL ALLE 	8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST 	9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR 	10 MINDRE ULIKHET 	11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN 	12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON
13 STOPPE KLIMAENDRINGENE 	14 LIVET I HAVET 	15 LIVET PÅ LAND 	16 FRED, RETTFERDIGHET OG VELFUNGNERENDE INSTITUSJONER 	17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE 	

ESG er i hovedsak kredittrisiko for dem som investerer, og her kan fokus på ESG være med å gi bedrifter og kommuner billigere lån. Fordi dette kan ekskludere selskaper eller sektorer. Det kan gi billigere penger til dem som har fokus på ESG. Eiere kan være med å påvirke bedrifter med aktivt eierskap.

Så ja, ESG er kommet for å bli. Hos kommuner også. For her kan kommuner ta inn hovedelementene i drifta også, ikke bare når det gjelder investeringer. Kommunene kan påvirke i Eiermeldingene, kommunene kan renovere bygg og anlegg før det rives og bygges nytt og rehabilitere vannrør, slik at masse vann går ut i intet på grunn av gamle rør fra 1800 tallet.

TAKSONOMI

Ikke nok med at vi har FNs bærekraftsmål, vi har fått inn begrep som ESG, men nå er Taksonomi også innført av FN.

Hva er taksonomi?

Taksonomi er et system som skal støtte bærekraftig vekst.

Bærekraftig finans er et satsingsområde i EU. Klassifiseringen av bærekraftige aktiviteter, taksonomien, bidrar til at vi vil definere hva bærekraft er og hva bedrifter gjør i framtiden.

I taksonomien skal blant annet produkter og tjenesters miljøavtrykk dokumenteres. Det betyr at bedrifter må være mer bevisst på hva de gjør, og hvorfor.

Det vil si at utstedere av lån vil måtte gi mer informasjon, det må innarbeide konsekvensene av bærekraft i regnskapet.

Kapitalforvaltere vil bli ansvarliggjort og stille økte krav til informasjon om bærekraft fra utstedere det investeres i.

Hvorfor dette kommer nå, er at EU la i 2020 frem «The European Green Deal»-EUs grønne giv. Det er EU sin strategi om å bli den første klimanøytrale region innen 2050.

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

HVORDAN VIL DETTE PÅVIRKE KJØP AV AKSJER I BEDRIFTER SOM EN DEL AV PLASSERINGSSTRATEGI?

Taksonomi er et system som klassifiserer informasjon på hva bærekraftig aktivitet er.

For at en aktivitet kan klassifiseres som bærekraftig må det oppfylle følgende kriterier:

1:

1. Begrensinger av klimaendringer
2. Klimatilpasninger
3. Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og havressurser
4. Omstilling til en sirkulærøkonomi
5. Forebygging og bekjempelse av forurensning
6. Beskyttelse og gjenopprettelse av biologisk mangfold og økosystemer

2: Ikke vil være til skade for noen av de andre miljømålene

3: Oppfylle minimumsvilkår for sosiale rettigheter

Plikten til å gi informasjon vil gjelde for selskaper som er notert på regulerte markeder, og som overstiger to av tre terskler:

- Omsetning større enn 20 millioner kroner
- Balansesum større enn 40 millioner kroner
- 500 ansatte

Hvis kommunen kjøper aksjer i selskaper som omfattes av dette, vil denne klassifiseringen kunne hjelpe dere når det kommer til bærekraftige selskaper.

Merk at dette ikke skal gi «dårlige» og «bra» selskaper. Formålet med denne klassifiseringen skal være med at selskaper skal gi investorer informasjon. Det gjør at denne taksonomien gi bedre rapporteringer, og gjøre det lettere for investorer å ta gode beslutninger.

Det er ikke de enkelte selskaper som vurderes, men sektorer.

Dette er enda under utvikling, og ikke ferdigstilt. Taksonomien har foreløpig syv sektorer:

- Landbruk, skogbruk og fiske
- Eiendom, bygg og anlegg
- Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
- Transport- og lagring
- Elektrisitet, gass, damp og varmtvannsforsyning
- Industri
- Vannforsyning, avløp og renovasjon

Kriterier som skal ligge til grunn for at en økonomisk aktivitet kan defineres som en bærekraftig:

Økonomisk aktivitet som

(a) bidrar vesentlig til minst ett miljømål

og

(b) ikke vesentlig skader noen av de andre fem

og

c) oppfylder ESG minimumskriterier (ILO)

Myndigheter

Nasjonale myndigheter skal bruke disse kriteriene i forbindelse med ethvert offentlig tiltak, standarder og merkeordninger som setter krav til aktørene.

Utstedere og finansmarked

Det skal opplyses om hvordan og i hvilket omfang aktiviteten kvalifiseres som bærekraftig etter kriteriene i klassifiseringssystemet Utsteder: Krav til opplysninger som skal fremgå av foretakenes ikke finansielle informasjon

Seks definerte miljømål:

- 1) Begrensning av klimaendringer
- 2) Klimatilpasning
- 3) Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og havressurser
- 4) Omstilling til en sirkulærøkonomi
- 5) Forebygging og bekjempelse av forurensning
- 6) Beskyttelse og gjenopprettelse av biologisk mangfold og økosystemer

Taksonomien er ikke tredd i kraft 100 % enda, første del tredd i kraft 1. januar 2022. Mål 3-6 trer i kraft i EU fra 1. januar 2023.

Til spørsmålet hvordan dette vil påvirke kommunen? Jo, det kan gjøre at dere kan få mer informasjon før dere kjøper aksjer i selskaper. Bærekraftige selskaper er kommet for å bli, og det kan være vanskelig å få overblikk over de forskjellige bransjene.

Taksonomien vil forhåpentligvis gjøre det mer gjennomskiktighet i markedet, og hindre grønnvasking. For det er ingen hemmelighet at ord som bærekraft er veldig populært. Det kan være lett å la seg blende.

ETISKE RETNINGSLINJER I ET FINANSREGLEMENT

Så hva kan kommuner gjøre? Det er mange ting. Investere smartere, tenke lengre enn 4 år frem i tid, jobbe smartere og investere bærekraftig.

I et finansreglement er det mange kommuner som ønsker etiske retningslinjer for eksempel rundt plasseringer.

Høy etisk standard i kommunen legger grunnlaget for tillit fra innbyggerne.

Hvorfor bør kommunen fokusere på etikk?

- Vi ønsker å ha tillit hos politikere og i samfunnet rundt oss.
- Vi er avhengig av godt omdømme.
- Vi er avhengig av godt arbeidsmiljø og godt samspill.
- Vi har ansvar for viktige oppgaver på vegne av samfunnet.
- Vi må sikre at medarbeidere vet hva som gjelder – trygghet.
- Det er lite ønskelig med medarbeidere som bevisst ikke følger lover, forskrifter og/eller interne rutiner, samt avtalte spilleregler.

Forutsigbarhet, etterprøvnbarhet og likebehandling skal ligge til grunn forretningsdriften. Kommunen skal unngå påstander om kameraderi, inhabilitet eller avsløringer om korrupsjon som kan svekke kommunens legitimitet og styringsevne.

Korrupsjon er når en ansatt mottar en godtgjørelse for å utføre eller unnlate å utføre en tjenestehandling. Dersom

hensikten med en gave er å påvirke utfallet av en sak, er dette straffbart både for den som gir og den som mottar gaven. Smøring brukes ofte når en ansatt mottar et mindre beløp for å gjøre jobben sin raskere eller legge til rette for en gunstigere saksbehandling enn det som ellers er vanlig. Kameraderi forbinder vi gjerne med å tilgodese «våre egne». Det kan være venner, andre medlemmer i det idrettslaget man deltar i, partikamerater eller gamle kjente.

Transparency International¹ jobber for en verden hvor myndigheter, næringsliv, sivilsamfunn og den enkeltes liv er fri for korrupsjon. De har utarbeidet en håndbok til kommuner for antikorrupsjon².

HVORDAN KAN DU BIDRA?

- Ikke delta i reklame for leverandører som har levert produkter eller tjenester til kommunen.
- Ikke ta imot gaver, bonuser mv. uansett størrelse. Det kan bevisst eller ubevisst skape en form for lojalitet.
- Unngå personlige fordeler som kan påvirke saksforberedelse, vedtak eller utøvelse av tjenester, eller kan føre til at noen oppfatter det slik. Dette gjelder alle typer fordeler som gaver, personlige rabatter, reiser og lignende.
- Gjestfrihet og representasjon må ikke utvikles slik at det påvirker beslutningsprosessen, eller kan føre til at noen oppfatter det slik.
- Ikke bruk kommunens eiendeler privat eller tilegn deg personlige fordeler av kommunens ressurser.
- Ikke benytt din markedsposisjon til å inngå rabattavtaler.

Kommunen kan se til ulike kilder for å koble de etiske retningslinjene til finansreglementet. Det mest brukte er de til enhver tid gjeldende retningslinjene for Statens Pensjonsfond Utland (SPU). Det går ut på å unngå selskaper som fremstiller visse typer våpen, baserer sin virksomhet på kull, eller som produserer tobakk. SPU har som mål om å skape høyest mulig avkastning med fokus på selskapsstyring og bærekraft. SPU har tydelige forventninger til selskaper som fondet er investert i rundt hvordan de skal forholde seg til

globale utfordringer i sin selskapsstyring. Forventingene er i stor grad sammenfallende med FN's bærekraftsmål.

Det følgende er fokusområdene til fondet:

- barns rettigheter³
- klimaendringer⁴
- vannforvaltning⁵
- menneskerettigheter⁶
- skatt og åpenhet⁷
- anti-korrupsjon⁸
- bærekraftig bruk av havet⁹

Et eksempel på en formulering i finansreglementet kan være: «De etiske retningslinjene som til enhver tid er gjeldende for Statens Pensjonsfond Utland (SPU), skal være styrende for XX kommune sin etiske håndtering av finans- og gjeldsforvaltningen.»

I tillegg bør kommunen rapportere rundt disse retningslinjene i finansrapportene, enten under alle tre eller i det minste pr 31.12. Det må inkluderes hvordan kommunen aktivt skal ta hensyn til dette, og hvordan kommunen har etterlevd denne formuleringen.

Det er lett å skrive slike formuleringer om en aktiv holdning til hvordan kommunen håndterer de etiske retningslinjene, og hvordan de har blitt etterlevd. Den reelle verdien er imidlertid liten så lenge de ikke løftes frem. Mange bruker imidlertid eksterne forvaltere, og unnskylder seg med at de ikke har mulighet til å ettergå plasseringene til forvalterne.

Det er lett å tenke på at det vi gjør ikke endrer så mye, men hvis alle blir mer bevisst, så kan vi være med å endre holdningene. Der har vi alle noe å lære av.

Vi kan ikke lengre stikke hodet under bakken, og tenke at det får barnebarna våre gjøre noe med. Da sitter vi nedgravd i fjell av plast. Kanskje må vi gjøre som i tegnefilmen WALL-E. Roboten som gjør sitt beste med å rydde søppel, mens menneskene for lengst har rømt jorda.

.....

MALIN PÅVE SOLBERG

malin@nordforvaltning.no

1 <http://transparency.no>

2 http://transparency.no/wp-content/uploads/ti_kommunehandboka_2017_web.pdf

3 <https://www.nbim.no/no/oljefondet/ansvarlig-forvaltning/prinsipper/expectations-to-companies/barns-rettigheter/>

4 <https://www.nbim.no/no/oljefondet/ansvarlig-forvaltning/prinsipper/expectations-to-companies/klimaendring2/>

5 <https://www.nbim.no/no/oljefondet/ansvarlig-forvaltning/prinsipper/expectations-to-companies/vannforvaltning/>

6 <https://www.nbim.no/no/oljefondet/ansvarlig-forvaltning/prinsipper/expectations-to-companies/menneskerettigheter/>

7 <https://www.nbim.no/no/oljefondet/ansvarlig-forvaltning/prinsipper/expectations-to-companies/skatt-og-apenhet/>

8 <https://www.nbim.no/no/oljefondet/ansvarlig-forvaltning/prinsipper/expectations-to-companies/anti-korrupsjon/>

9 <https://www.nbim.no/no/oljefondet/ansvarlig-forvaltning/prinsipper/expectations-to-companies/barekraftig-bruk-av-havet/>